

1979

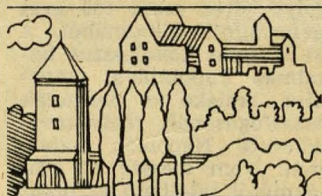
11

TURISTA

Budapest

728.3

ÁTJÁRÓHÁZAK PEST-BUDÁN

Tapasztalatlan taxisok rémei a századforduló Budapestjének jellegzetes épületei, az átjáróházak. Sok csalafintaságra felhasználták már két utcára nyíló kapukat, miközben a kárvallottak bosszankodva találgatták: ugyan mi szükség volt kialakításukra? A városrendezők és várostörténészek különféle okokkal magyarázzák az átjáróházak százainak létrejöttét. Többen a keskeny utcai fronttal és a befelé terjeszkedő telkekkel magyarázzák, amelyek olyan hosszúak voltak, hogy már a szomszéd utcába is átértek, és így természetesen megoldásként adódott a hosszú udvaros, függőfolyosós átjáróházas megoldás. Más átjáróházak viszont eleve a céllal épültek, hogy udvarukban mű-

helyek, esetleg díszesebb üzletsorok találjanak helyet.

Jó néhány belvárosi átjáróház már a védett építészeti műemlékek sorába tartozik. A közelmúltban restaurálták a Petőfi Sándor utca és a Városház utca közötti Trattner-házat, amely az udvarában működő nyomdáról kapta nevét. Kevesen tudják, hogy a hatalmas átjáróház első emeletén működött a Dunaparti színház felépüléséig a Magyar Tudományos Akadémia. A belváros egyik legszebb műemlék épülete a régi Vármegye háza, amelynek hosszú udvarain a Városház utcától a Semmelweis utcáig juthat a járkelő. A belső hármass udvar egyikén állt valamikor a bitófa, itt végezték ki a halálra ítélteteket. A leg-hosszabb pesti átjáróház a Gozsdu-udvar, az egykori Király utca és a Dob utca között. A 200 méter hosszú átjárót eleve úgy képezték ki, hogy hatalmas lovas kocsik is behajthassanak a műhelyek — jó részt vésnökök és ötvösök — áruinak szállítására. Sokan használják a Károlyi-kert és a Múzeum körút közötti átjáróházat, de nem mindenki gondol arra, hogy miközben a

mintegy százméteres átjáróházon keresztülhalad, a régi pesti városfal maradványain halad át. Közismert átjáróház a Városháza, Anton Erhard Martinelli építész alkotása, amely a leghatalmasabb épületkomplexum egész Budapesten. Körbejárásához sétáló léptekkel csaknem 20 percre van szükség. Budán jóval kevesebb az átjáróház, de egyik-másik műemléki szempontból rendkívül értékes közülük. A Várban a régi Országház hatalmas épülete is átjáróház-rendszerű: a restaurált díszes falak között ma az Akadémia létesítményei foglalnak helyet, udvarán hangversenyeket tartanak. Érdekes átjáróház-komplexum a régi Tabán megmaradt műemlék épület-együttese a Szarvas tér és a Döbrentei utca között. A Szarvas téren a Virág Benedek házba, egykori híres költőnk pest-budai otthonába betérve folyosókon és lépcsőkön keresztül juthatunk el a Döbrentei utcába, ahol a következő kapun betérve látszólag kalandozásunk végére érünk. Az emeletről azonban ismét a Tabán tágas tereire juthatunk, közvetlenül a tabáni plébániatemplom bejáratához.